

Nañinmej in Tipi

AK ÑE EMŌJ AŌ KAR BŌK WĀ IN BCG?

ElŃn aelon ko ilikin Amedka rej kŃjermal wā eo an Bacille Calmette-Guerin (BCG) einwŃt mŃttan burokraam in kejbarok jen TB eo aer, elabtata ñan niñniñ ro rej kab lotak. Oktak joñan an jejjet an jermal wā eo an BCG im elablok an dik an bŃbrae jen nañinmej in TB iomwin ien.

Ñe rej lelok teej in kil in TB, BCG emaroñ kŃmman an walok ke ewŃr nañinmej eo akŃ ejab jimwe. Teej in bŃtŃktŃk TB rejab kŃmman oktak jen wā eo an BCG im rejab kŃmman an walok ke ewŃr nañinmej eo akŃ ejab jimwe. Ñe emŃj am kar bŃk BCG (ilo wā ak ñan jibañ jen kanjer), emmonlok bŃk teej eo ilo bŃtŃktŃk.

Iowa HHS Tuberculosis Program

Lucas State Office Building
321 East 12th Street
Des Moines, IA 50319-0075

hhs.iowa.gov/public-health/tb

Health and
Human Services
Public Health

BŃk melele ko rejimwe kŃn

Nañinmej in Tipi (TB)

Health and
Human Services
Public Health

Nañinmej in Tipi (TB) ejab wõt juon nañinmej in etto. Ilo aoleben lal in, elablok jen 1 milion armej rej mij jen TB aoleb iiō. Ilo ien an armej jab idaak wūno, 1 jen 2 armej ro ewōr aer nañinmej in TB kabobo renaj mij.

TA IN TB?

TB ej juon nañinmej eo ej walok jen nañinmej (kij) im rej ajeeded jen armej ñan armej ilo mejatoto. Ekkā an TB kakkure ār (TB in ār) bōtab emaroñ bar kakkure mōttan ko jet ilo ānbwin, einwōt kōmelij, lymph node ko ak dilep.

EWI WĀWEEN AN TB AJEEDED?

Kij in TB ko rej ajeeded ilo ien an juon armej eo ewōr nañinmej in TB kabobo ibben ej pokpok, maje, kōnono ak al. Armej ro rej emmenono mejatoto eo ewōr kij in TB ko ie remaroñ bōk nañinmej eo. Ejab aoleb ro ewōr aer nañinmej in TB renaj nañinmej. Kōn mennin, ewōr ruo nañinmej ko an TB: TB eo ejab kabobo ak latent TB infection (LTBI) im TB eo ekabobo.

Ta oktak eo kōtaan TB eo ejab kabobo im TB eo ekabobo?

TB EJAB KABOBO

Armej ro ejab kabobo TB eo ibbeir ewōr kij in TB ko ilo ānbwinnier bōtab rejab nañinmej kōnke kij ko rejab kabobo. Armej ro ewōr aer TB eo ejab kabobo im rejab idaak wūno ewōr aer uwōta ñan aer maroñ bōk nañinmej in TB eo ekabobo. Ekanooj in rōjañ idaak wūno ñan TB eo ejab kabobo bwe kij ko an TB ren jab erom kabobo im kōmman nan walok nañinmej in TB kabobo.

TB KABOBO

Armej ro ewōr aer nañinmej in TB kabobo rej nañinmej jen kij ko an TB rekabobo iloan ānbwinnier. Kakōlkōl ko an nañinmej in TB kabobo ilo ār emaroñ koba: pokpok eo elablok jen jilu wiik toon, jab jela wūnin aer aidiklok, piba, menokadu in boñ, im addimejmej. Armej ro ewōr aer nañinmej in TB kabobo remaroñ kaajeeded kij in TB ko ñan ro jet. Armej

remaroñ mour jen nañinmej in TB kabobo ilo ien ejejjet aer idaak wūno. Ñe rejab idaak wūno, armej ro ewōr aer nañinmej in TB kabobo remaroñ lukkun nañinmej im mij.

Ewi wāween am teej ñan TB?

TEEJ ILO KIL

Juon teej in TB ilo kil ej wāween eo elabtata teej ñan TB. Rej kōmmane ilo aer wāiki jidik dān (tuberculin) ilo kilin peim. Rijerbal eo ilo jikin taktō enaj lale peim ālikin teej in TB eo ilo kil elikin 48-72 awa ñan lale elañe jemlok eo an teej ej kalikar “ewōr” ak “ejellok” nañinmej.

TEEJ KO ILO BŌTŌKTŌK

Bar juon wāween teej TB ej ilo aer kōjberbal juon teej in bōtōktōk eo ejenolok. Teej in bōtōktōk eo ej lale pojak an ānbwinnum ñan bōbrae jen kij ko rej kōmman TB. Rijerbal eo ilo jikin taktō eo enaj bōk bōtōktōk jen peim ñan teej in. Aikuj wõt juon ien am etal ñan jikin taktō, im ekkā an alikar jemlok ko an teej eo elikin jet wõt raan.

TB Ejab Kabobo

Teej in TB ej kalikar ewōr nañinmej (teej ilo kil ak bōtōktōk)

Pija in X-ray in ob emmon

Ejellok kakōlkōl

Ejab kabobo

Aikuj idaak wūno ñan TB eo ejab kabobo ñan bōbrae jen nañinmej in TB kabobo

TB Kabobo (Ār)

Teej in TB eo (kil ak bōtōktōk) ekkā an kalikar ewōr nañinmej bōtab emaroñ kwalok ejellok ak ejab alikar ñe ewōr nañinmej

Pija in X-ray in ob ejab emmon

Kakōlkōl ko: pokpok elablok jen 3 wiik toon, jab jela wūnin aidiklok, piba, menokadu in boñ, im addimejmej

Emaroñ kabobo

Maroñ joĵok nañinmej eo ilo am idaak wūno in kinej

AK ÑE TEEJ IN TB EO ENAJ KALIKAR EWŌR NAÑINMEJ?

Ñe teej in kil ak bōtōktōk enaj kalikar ewōr nañinmej, emaroñ wōr am nañinmej in TB. Rijerbal eo ilo jikin taktō eo enaj wōtare juon am pija in X-ray ñan ubom ñan lolorjak ke nañinmej in TB ejañin lablok ñan nañinmej in TB kabobo. Ñe kwōj pokpok, ak ejab emmon pija in X-ray eo an ubom, emaroñ aikuj bar kōmman teej ko jet.

ÑE ENAJ ALIKAR EWŌR NAÑINMEJ EO JEN TEEJ IN TB EO AŌ, IJ AIKUJ KE IDAOK WŪNO?

Aet, enañin aoleb ien elab rōjañ an armej ro teej in TB eo aer ej kalikar ewōr nañinmej bwe ren idaak wūno. Ien idaak wūno ñan nañinmej TB eo ejab kabobo ekkā an armej idaak wūno in kinej (antibiotic) iomwin 3-4 allōñ. Ilo am idaak wūno in kinej ñan am mour jen TB eo ejab kabobo, kwōmaroñ kadiklok uwōta ñan an walok nañinmej in TB kabobo iomwin 70-90% ilo aoleben mour eo am. Eaurōk am idaak aoleb wūno in kinej ko limom ñan bōbrae jen an nañinmej in TB eo ejab kabobo erom nañinmej in TB kabobo.

Nañinmej in TB kabobo emaroñ bōjrak ilo an armej idaak ebool wūno in kinej ko iomwin 6-12 allōñ. Elukkun aurok bwe armej ro ewōr aer nañinmej in TB kabobo kadedelok aer idaak wūno in kinej ko im kōjejet aer bōke einwōt an taktō eo naj kalikar. Ñe armej ro rej kōbōjrak aer idaak wūno in kinej ilo iien eo emōkajĵok, remaroñ bar nañinmej. Ñe ejab jejet aer idaak wūno in kinej, kij ko rej mour wõt remaroñ jelā bōbrae wūno in kinej ko ilo ilju im jōklaj. Iowa HHS, Burokraam in Kejbarok jen TB eo ej lelok wūno in TB ko rej jibañ ñan nañinmej in TB eo ejab kabobo im nañinmej in TB kabobo ilo an ejellok wonneir.